

III RIIGIKOGU

4. istungjärk. **Protokoll nr. 112 (22).**

1927. a.

III Riigikogu koosolek 13. detsembril 1927. a. kell 17.

Kokku on tulnud 89 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Tõnisson**, siseminister **J. Hünerson**, sõjaminister **N. Reek**, kaubandus-tööstusminister **J. Holberg**, põllutöökasvatamiskomisjoni esimees **O. Köster**, kohtuminister **T. Kalbus**, rahaminister **A. Teetsov**, haridusminister **A. Möttus**, teedeminister **A. Kerem**, töö-koostööminister **K. Soonberg**.

Päevakord:

1. Riigi Teataja seadus — üldkomisjoni ettepanek.

2. Tapamajade ja liha järelevaatuse seaduse § 13. muutmise seadus — omavalitsuse komisjoni ettepanek.

3. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

4. Rahva tervishoiu korraldamise seadus — II lugemisel.

5. Patendimaksu seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna**, pärast abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal sekretär **M. Juhkam**.

Koosolek algab kell 17.15 min.

1. Päevakorra täiendamine. Juhataja **M. Martna**: Avan Riigikogu koosoleku. Päevakorda võetakse nähtava enamusega **O. Liigandi** (rhv) ettepanekul esimeseks päevakorra-punktiks komisjonide täiendavad valimised.

2. Teadaandmine tervitus-telegrammi kohta. Sekretär **M. Juhkam**: Riigikogule on tervitustelegrammi saatnud esimene ülemaaline kodukaitse naisühingute keskkogu koosolek.

3. Komisjonide täiendavad valimised. Nähtava enamusega valitakse: rahaasjanduse komisjoni **K. Soonbergi** asemele **V. Maaker** (as); üldkomisjoni **J. Holbergi** asemele **O. Pukk**

(põl); maakomisjoni **K. Soonbergi** asemele **J. Saar** (as); hariduskomisjoni **K. Freibergi** asemele **K. Ast** (stp) ja **O. Puki** asemele **K. Arras** (põl); riigikaitse komisjoni **J. Holbergi** asemele **J. Soots** (põl); **K. Freibergi** asemele **K. Ast** (stp) ja **J. Tõnissoni** asemele **A. Tõllassepp** (rhv); väliskomisjoni **H. Rebase** asemele **A. Tupits** (põl) ja **J. Tõnissoni** asemele **K. Kornel** (rhv); koosseisu komisjoni **J. Holbergi** asemele **O. Pukk** (põl); riigi majapidamise aruande komisjoni **K. Freibergi** asemele **K. Ast** (stp); põhiseaduse muutmise seaduse komisjoni **J. Tõnissoni** asemele **K. Kornel** (rhv); tempelmaksu seaduse komisjoni **J. Holbergi** asemele **J. Sepp** (põl); Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldusseaduse komisjoni **J. Holbergi** asemele **R. Vreeman** (põl); eelarve-komisjoni **M. Kurtschinsky** (vn+sk), **J. Tõnissoni** asemele **A. Tõllassepp** (rhv) ja **K. Soonbergi** asemele **J. Fuks** (as); Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seaduse läbivaatamise ja uue valimisseaduse väljatöötamise komisjoni **J. Tõnissoni** asemele **K. Kornel** (rhv); pikalaenu panga põhikirja komisjoni **J. Tõnissoni** asemele **K. Kornel** (rhv).

4. L. Johanson (stp) **L. Johanson** (stp) **erakorraline teadaanne sagedaste õnnetusjuhtumiste kohta tööstuseettevõtetes.** (erak. tead.): Täna hommikul oli Tartus „Heliose“ tehases sõjaministeeriumi tööde juures raskem õnnetus, mille läbi 8 inimest surma ja 1 vigastada on saanud.

Õnnetusjuhtumised tööstuseettevõtetes töö juures on Eestis liiga sagedaks läinud. Õnnetuskindlustuse alla kuuluvate keskelt tabas õnnetus 1924. aastal 3769 inimest, 1925. a. 4681 inimest, kellest 20 surma sai ja 251 jäädava vigastuse. 1926. a. ulatus see arv üle 6.000. Tänavugi näitab tõusu. Ka on tänavu olnud mitmed suuremad õnnetused, mis nõudsid inimesohvreid, nii kuulide lahtivõtmisel Tallinnas, siis Kohtlas õlivabriku plahvatusel ja mujal, mis nõudsid surmaohvreid.

Mis on sagedate õnnetusjuhtumiste põhjuseks?

Kahtlemata liiga nõrk ettevõtete tehnilise külje järelevalve. Ignoreeritakse maksvaid seadusi. Meil on tööstuseettevõtete tehnilise seisuga järele valvamise ülesanded kaubandus-

tööstusministeeriumi, eraseltsi ja töö-hoolekandeministeeriumi peal. Kuid just kaubandus-tööstusministeerium teostab neid ülesandeid poolikult, saamatult: tagajärg — iga aasta hulga inimeselude hukkumine, tuhanded vigastatud liikmetega inimesed ja suur aine-line kahi.

Kaubandus-tööstusministeeriumi vastavate ametnikkude poolt tehakse liiga vähe tööstuse-ettevõtete inspeksiooni alal, küll aga peab mõni ametnik võitlust haiguskindlustusegi vastu.

„Heliose“ juures on esialgsetel andmetel selgunud, et sõjaministeerium, kelle töödel õnnetus juhtus, lepinguga on enese vabastanud vastutusest õnnetuse puhul, samuti järelevalve teostamisest.

On selgunud ka, et töölisel „Heliose“ ettevõttes nii õnnetuse kui ka haiguse vastu kindlustamata olid, mis on kuritegelik seadusest möödahiilimine.

Neile asjaoludele Vabariigi Valitsuse tähelepanu juhtides nõuab Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm kategooriliselt, et Vabariigi Valitsus samme astuks tööstuseettevõtete üle seaduses ettenähtud inspeksiooni teostamiseks. Praegu on töö-hoolekandeministeeriumi tööinspeksioon nii väikearvuline selle koondamise tagajärjel, mis teostati ühe eelmise ministri pealekäimisel, et tööinspektorid ei suuda suurt osa tööstuseettevõteteid aastas kordagi läbi käia. Vabariigi Valitsuse ülesandeks on — tööinspeksioon elujõuliseks ja ülesannetele vastavaks korraldada.

Samuti nõuab Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm, et maksvaid seadusi tööliste õnnetuse ja haiguse vastu kindlustamise kohta täidetaks, ilma kõrvalde põiklemata.

Vabariigi Valitsuse ülesandeks on ka samme astuda selleks, et õnnetut surma saanud kodanikkude perekondadele eluülalpidamine kindlustataks, vigastatuile osaks saaks ravimine ja toetus.

Sest ka kõige selle eest, mis temale alluvad ametiasutused tegemata jäätavad, on vastutav Vabariigi Valitsus.

5. Riigi Teataja seadus — Üldkomisjoni aruandja **O. Gustavson:** lugemisel.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Üldiselt ühines üldkomisjon eelnõuga, mille esitas Vabariigi Valitsus. Tähtsam sisuline muudatus, mis ette võeti üldkomisjonis, puudutab § 10. Valitsuse eelnõus oli nimelt ette nähtud, et kohtukuulutuste ja teadaannete avaldamise puhul Riigi Teatajas võetakse maksu 300 marka. Üldkomisjon leidis, et otstarbekohasem on maksuliike detailsemalt ära määrata ja pee-

takse tarvilikuks sarnaste kuulutuste ja teadaannete takside väljatöötamine ja maksmapanemine jätta kohtuministri võimkonda. Ühtlasi sellega tuli juurde võtta uus paragrahv, nimelt § 18-a, kättesaadatud eelnõus § 20., mis näeb ette, et maksvates seadustes ettenähtud kindlate maksunormide asemel Riigi Teatajas teadaannete avaldamisel tulevad kohaldamisele kohtuministri poolt maksmapandud taksides ettenähtud määrad.

See oli tähtsam sisuline muudatus, mille üldkomisjon ette võttis. Teisi muudatusi tehtud ei ole. Sisuliselt läheb uus kord endisest lahku kõigepealt selles, et Riigi Teataja lisa ja pealehte võidakse avaldada ning samuti tellida eraldi. Edasi näeb seadus ette, et antakse peale seniste kaasannete veel süsteemilised nimestikud iga 5 aasta järele. Peale selle võidakse veel kaasa anda kohtuministeeriumi poolt kokkuseatavad seaduste ja määruste eriväljaanded.

Edasi võiks märkida ühe sisulise muudatuse, mis uus seaduseelnõu enesega kaasa toob, nimelt selle: enne hakkasid maksma Riigi Teatajas avaldatud määrused nende avaldamisega Riigi Teatajas. Uus seaduseelnõu paneb maksma määruste avaldamise suhtes sellesama tähtaja, mis meil maksev seaduste suhtes, nimelt hakkab määrus maksma 10 päeva pärast Riigi Teatajas avaldamist, kui seaduses eneses ei ole ette nähtud eritähetaega.

Need on üldiselt võttes muudatused, mis seaduseelnõu enesega ühes toob, võrreldes praegumaksva korraga.

Üldkomisjoni nimel teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **M. Martna:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

6. Tapamajade Omavalitsuse komisjoni aruandja A. Toomel: Väga austatud Riigikogu liikmed! Maksva tapamajade ja liha järelevaatuse seaduse § 13 lugemisel.

näeb ette, et tapamajade juhatajad kinnitatakse ametisse loomatervis- hoiu peavalitsuse poolt, kuna aga teised loomatar- stid, kes tapamajades töötavad, seda kinni- tamist ei vaja. Sama kord on maksev ka amet- ist vabastamise kohta. Vahepeal on aga mõned meie naaberrigid, kuhu meie oma lihasaadusi välja veame, pannud maksma niisuguse nõude, et sinna võib liha sisse vedada ainult neist maist, kus on maksev samasugune liha järele- vaatuse kord, kui neil kodus. Üks neist maa-

dest, kuhu meie välja veame lihasaadusi umbes 100 miljoni marga eest aastas, on niisuguse nõudmise üles seadnud, ja see on paratamatuks teinud meie tapamajade ja liha järelevaatuse seaduse § 13. muutmise.

Vabariigi Valitsus esitas sellekohase muutmise eelnõu, ja omavalitsuse komisjon seda läbi arutades jäi põhimõttele, mis väljendatud Vabariigi Valitsuse eelnõu seletuskirjas. Omavalitsuse komisjon leidis, et ei ole tarvidust seda nõudmist, mis on tingitud lihacksordist, laiendada kõigi meie tapamajade peale, sest meil on ka niisuguseid tapamaju, mis liha välja veoks ei valmista, vaid töötavad kohalikuks otstarbeks. Sellepärast muutis omavalitsuse komisjon seaduseelnõu niivõrt, et loomatervis- hoiu peavalitsus kinnitab ametisse tapamaja juhataja ja loomaarstid ainult tapamajade kohta, kus valmistatakse liha väljaveo jaoks.

Peale selle leidis komisjon tarvilikuks ära märkida, et käesolev seaduse muutmise sisaldab ainult ühe paragrahvi muutmise ja sellepärast tegi parandusi pealkirjas, et näha oleks, et muudetud on ainult üks paragrahv.

Maksvas seaduses oli selle paragrahvi juures kaks märkust. Omavalitsuse komisjon leidis tarvilikuks nimetada käesoleva muutmise seaduse sissejuhatavas osas, et muudetakse ka need märkused, et pärast lahkarvamisi ei tekiks.

Need on muudatused, mis omavalitsuse komisjon Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõus teinud. Omavalitsuse komisjoni nimel teen ettepaneku, käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **M. Martna:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

7. Kaitseväe- Riigikaitse komisjoni
teenistuse sea- aruandja kohuseid täidab
duse muutmise komisjoni esimees rkl. Lai-
seadus — II doner.
lugemisel.

Seaduseelnõu peal-
kiri, sissejuhatus ühes I osaga, II osa
sissejuhatus ühes § 9., § 20. p. 1., §§ 21,
22, 37 ja 38 ning § 48. teine ja kolmas
lõige võetakse nähtava enamusega
muutmata vastu.

Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seadus.

Riigikogu poolt 25. märtsil 1926. a. vastu-
võetud kaitseväeteenistuse seadus („R. T.“
nr. 43 — 1926. a.) muudetakse ja täiendatakse
järgmiselt:

I.

Kaotavad maksvuse: § 19. teine lõige,
§ 23. ja § 48. esimene lõige p. 5.

II.

§§ 9, 20. p. 1, 21, 22, 37, 38, 48. teine ja
kolmas lõige, 64. esimene lõige, 66. p. 1, 67, 68,
70, 71, 72, 135, 168, 169, 175, 191. esimene
lõige, 192. kolmas lõige ja 211 muudetakse
ja pannakse maksma järgmiselt:

§ 9. Sundusliku tegeliku teenistuseaja kes-
tus alalises kaitseväes on:

1. rahuajal —

a) jalaväes, suurtükiväes ja ratsaväes —
12 kuud;

b) mereväes ja merekindlustes — 16 kuud;

c) kõigis teistes väeliikides — 18 kuud,
kusjuures sõjaministril õigus on enne teenis-
tusse kutsumist oma määrusega lühendada kuni
12 kuuni teenistuse aega üksikutes nende väe-
liikide väeosades või allüksustes.

2. sõjaajal — kõigis väeliikides niikaua,
kuni riigikaitse huvid seda nõuavad.

§ 20. p. 1.

1) jaanuaris võetakse vastu need, kes saa-
nud vastuvõtmise eelaasta 1-ks juuliks 20 aas-
taseks.

§ 21. Kaitseväeteenistuse komisjonide poolt
tegelikku teenistusse vastuvõetud kodanikud
ilmuvad teenistusse kaitseväeteenistuse komis-
jonide korraldusel sõjaministri poolt määratud
tähtaegadel.

§ 22. Tegeliku kaitseväeteenistuse aja al-
gus loetakse teenistusse astumise päevast.

§ 37. Käsutus-, reserv- ja maakaitseväest
tegelikku kaitseväeteenistusse kutsutud riigi-
teenijatele, välja arvatud § 9. p. 1. põhjal sünd-
aega teenima kutsumisel, jäävad kaitseväeteen-
nistusse astumisel nende kohad ja riigi poolt
antud korterid alles. Kaitseväeteenistuses
olles saavad nad palga omal soovil kas endise
koha järgi sellelt riigiasutuselt, kus riigitee-
nija enne tegelikku kaitseväeteenistusse astu-
mist teenis, või kaitseväest — seal temale mää-
ratud koha järgi. Pärast tegelikust kaitseväe-
teenistusest vabanemist kaotavad riigiteenijad
õiguse oma endiste kohtade ja korterite peale
siis, kui nad ilma mõjuvate põhjusteta (§ 76)
kahe nädala vältel, kui tegelikku kaitseväeteen-
nistusse kutsumine sündis õppuste otstarbeks,
ja ühe kuu jooksul, kui tegelikku kaitseväeteen-
nistusse kutsumine sündis mobilisatsiooni kor-
ral — ametisse ei ilmu.

Tegelikus kaitseväeteenistuses möödasaa-
detud aeg arvestatakse käsutus-, reserv- ja
maakaitseväest tegelikku kaitseväeteenistusse
kutsutud riigiteenijatele väljateenitud aja eest
palgakõrgendamisel ja pensionimääramisel.

§ 38. Käsutus-, reserv- ja maakaitsevæst tegelikku kaitsevæteenistusse kutsutud omavalitsuse asutuste teenijatele, välja arvatud § 9. p. 1. põhjal sundaega teenima kutsumisel, jäävad kaitsevæteenistusse astumisel nende kohad ja omavalitsuse asutuste poolt antud korterid alles. Pärast tegelikust kaitsevæteenistusest vabanemist kaotavad omavalitsuse asutuste teenijad õiguse oma endiste kohtade ja korterite peale siis, kui nad ilma mõjuvate põhjusteta (§ 76) kahe nädala jooksul, kui tegelikku kaitsevæteenistusse kutsumine sündis õppuste otstarbeks, ja ühe kuu jooksul, kui tegelikku kaitsevæteenistusse kutsumine sündis mobilisatsiooni korral — ametisse ei ilmu.

§ 48. teine ja kolmas lõige.

Ajapikenduse saamise palved peavad § 20. p. 1. ettenähtud tähtajal vastuvõtmisele kuuluvad kodanikud esitama hiljemalt 10. detsembriks ja § 20. p. 2. ettenähtud tähtajal vastuvõtmisele kuuluvad kodanikud hiljemalt 10. augustiks sellele kaitsevæteenistuse komisjonile, kuhu ajapikendust sooviv kodanik kaitsevæteenistusse vastuvõtmiseks ilmuma on kohustatud. P. 3. põhjal antud palvele peab juurde lisatama — paluja elukoha järgi: 1) kohaliku linna politsei, alevi- või vallavalitsuse tunnistus paluja varandusliku ja perekondliku seisuga, ja 2) kohaliku linna, maakonna või jaoskonna arsti tunnistus paluja perekonnaliikmete töövõime kaotuse üle. P.p. 4. ja 5. põhjal antud ajapikenduse palved esitatakse vastavate koolivalitsuste kaudu.

Kui p. 4. põhjal ajapikendusel olev kodanik lahkub õppeasutusest enne temale antud ajapikenduse lõppu, on tema kohustatud seitsme päeva jooksul pärast õppeasutusest lahkumist sellest teatama vastavale kaitsevæeringkonna ülemale.

Aruandja **J. Laidoner**: Arvesse võttes, et selle paragrahvi juurde käib lisa olemasolevas seaduses, kus on ära määratud, kui suur ajapikendus oli neil, kes olid ülikooli juba sisse astunud, kuna aga nüüd ülikoolis olemine enam ajapikendust ei anna, kuid on noorimehi, kes praegu ülikoolis, ja kuna see otstarbekohane ei oleks, kui nad oma õppetöö peaksid katkestama, teen ettepaneku, võtta § 48-da juures olevas lisas § 5. järgmiselt: „§ 5. Neile kõrgemates õppeasutustes õppijatele, kes kõrgemasse õppeasutusse astunud enne 1. maid 1928. a., antakse hariduse jätkamiseks ajapikendust: 1) ülikooli arstiteaduskonnas õppijatele kuni 26. eluaasta lõpuni ja 2) kõigile teistele kõrgemates õppeasutustes õppijatele — kuni 25. eluaasta lõpuni.“

Needsamad tähtajad on seaduses, kuid seal on öeldud, et need, kes on 1. maiks 1926. aastaks

ülikooli sisse astunud, saavad ajapikendust Arvesse võttes, et ülikoolis olemine ajapikendust ei anna, siis neile, kes enne 1. maid 1928. a. kõrgemasse õppeasutusse sisse astunud, oleks ajapikendus selle parandusega reserveeritud.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

§ 64. esimene lõige, § 66. p. 1., §§ 67, 68, 70, 71, 72, 135, 168, 169, 175, § 191. esimene lõige, § 192. kolmas lõige, § 211 ja III osa võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 64. esimene lõige.

Iga aasta 1-st novembrist kuni 20. novembrini kõik need meeskodanikud, kes saanud ehk saavad 20 aastaseks sama aasta jooksul, on kohustatud ennast teatama oma elukoha kogukonna (valla-, alevi-, linna-) valitsuses kutsealuste nimekirja kandmiseks, kusjuures nad peavad esitama oma vanust ja haridust tõendavad dokumendid.

§ 66 p. 1.

1. Kõik meeskodanikud, kes saanud ehk saavad 20 aastaseks nimekirjade kokkuseadmise aasta jooksul;

§ 67. Kutsealuste nimekirjad jagunevad kahte nimekirja: A ja B. Nimekirja A kantakse kõik need meeskodanikud, kes 20 aastaseks saanud nimekirjade kokkuseadmise aastal enne 1. juulit ning ka kõik eelmise (66) paragrahvi pp. 2. ja 3. tähendatud isikud. Nimekirja B kantakse kõik need, kes saanud ehk saavad 20 aastaseks nimekirjade kokkuseadmise aastal pärast 30. juunit.

§ 68. Kutsealuste nimekirjade kokkuseadmine peab lõpetatud olema iga aasta 1-ks detsembriks. Pärast seda pannakse nimekirjad kaheks nädalaks valla-, alevi- ja linnavalitsustes nähtavale kohale üles kõigile kodanikkudele tutvunemiseks.

§ 70. Pärast § 68. tähendatud kahenädalise tähtaja möödumist peavad valla-, alevi- ja linnavalitsused kutsealuste nimekirjad ära saatma 20. detsembriks kohalikule kaitsevæeringkonna ülemale. Samaks ajaks peavad konsulaadid ja vangimajade ülemad ära saatma nende poolt kokkuseatud kutsealuste nimekirjad, — esimesed — Harju kaitsevæeringkonna ülemale ja teised — sellele kaitsevæeringkonna ülemale, kelle juures vang arvestatud.

§ 71. Kui kutsealuste nimekirja kantud isik on läinud pärast nimekirjade kokkuseadmist teise kaitsevæeringkonda elama, on tal õigus paluda ennast tegelikku kaitsevæteenistusse kutsumiseks üle viia sellesse kaitsevæeringkonda, kus ta uus elukoht asub.

§ 72. Eelmises (71) paragrahvis tähendatud üleviimise palved peavad ära antama hiljemalt kaks nädalat enne tegelikku kaitsevæeteenistusse võtmist sellele kaitsevæeringkonna ülemale, kelle nimekirjadesse paluja kantud.

§ 135. Lähemad juhtnöörid reserv- ja maakaitsevæelaste tegelikku kaitsevæeteenistusse kutsumise, vastuvõtmise ja väeosadesse saatmise ning kõige sellega seotud töödest ja eeltöödest osavõtivate asutuste ja isikute tegevuse üle avaldatakse Vabariigi Valitsuse määruses.

§ 168. Tööteenistuse kohustuslikkudele kodanikkudele, kes sunnitööle mõisteti olles kaitsevæeteenistuses, loetakse nende poolt ära teenitud kaitsevæeteenistuse aeg äratäidetud tööteenistuse aja arvele.

§ 169. Tööteenistuse kohustuslikud kodanikud, kes õiguse kaitsevæes teenida tagasi saavad, võetakse vastava arvestamise asutuse poolt kaitsevæeteenistus-kohustuslikkude arvele, vastavalt vanusele, kas alalise kaitsevække, käsutus-, reserv- või maakaitsevække, kusjuures nimetatud kodanikkude poolt äratäidetud tööteenistuse aeg ära teenitud kaitsevæeteenistuse aja arvele loetakse.

Kaitsevæes teenimise õiguse tagasisaamisel peab iga tööteenistuse kohustuslik kodanik sellest teatama viibimata kohalikule arvestamise asutusele.

§ 175. Kaebused kutsealuste nimekirjades ettetulnud vigade ja puuduste üle peab esitama kuni 20. detsembrini kohaliku kaitsevæeteenistuse komisjoni nimele sellele asutusele, kelle peale kaebus tõstetud. Viimane saadab kaebuse ühes tarvilikkude õienduste ja oma seletusega seitsme päeva vältel kaitsevæeteenistuse komisjonile.

§ 191. esimene lõige.

Eelmise (190) paragrahvi teostamise otsarbel on tegelikust kaitsevæeteenistusest vabastatud ohvitseride suhtes maksvad käesoleva seaduse §§ 153. ja 155. selle vahega, et § 153. pp. 1., 2. ja 3. tähendatud juhtumisest tuleb ohvitseridel registreerida kohaliku kaitsevæeringkonna ülema juures, aga mitte kohalikkudes § 143. pp. 1. ja 2. nimetatud arvestamise asutustes.

§ 192. kolmas lõige.

Punkt 4. nimetatud isikud arvatakse vastavalt vanusele ja sellele, kas karistus sündis sunnitööle mõistmisega, või mitte, kas käsutus-, reserv- või maakaitsevække, või vastavate töökohustuslikkude kodanikkude nimekirja, kus nende edaspidine teenistuskäik sünnib üldistel alustel.

§ 211. Kutsealuste nimekirjadesse kantud kodanikud, kes ilma mõjuva põhjuseta ei ilmunud tegelikku kaitsevæeteenistusse vastuvõtmiseks kaitsevæe komisjoni poolt väljakuulu-

tatud kohta ja ajal ja need, kes ei ilmunud komisjoni poolt määratud tähtjaks arstlikule järelkatsumisele või läbivaatamisele, kuid ilmusid kuni tegelikku kaitsevæeteenistusse astumiseks määratud tähtjani, karistatakse kui nad teenistusse vastu võetakse, kaitsevæeringkonna ülema sellekohase teadaande põhjal sõjaväe ülemuse poolt distsiplinaar korras.

Kes tähendatud kutsealustest aga pärast teenistusse astumiseks määratud tähtaega ilmusid või tabati ja tegelikku kaitsevæeteenistusse vastu võeti, niisama ka need, kes pärast vastuvõtmist ilma mõjuva põhjuseta ei ilmunud tegelikku kaitsevæeteenistusse astumiseks määratud tähtjaks kogumiskohta, langevad sõjakohtu alla ja neid karistatakse Sõja Nuhtlusseaduse art. 128.—134. põhjal.

III.

Käesolev seadus hakkab maksma 1. oktoobrist 1928. a.

(Koosolekut hakkab juhatama abiesimees **R. Penno.**)

8. Rahva tervishoiu korraldamise seadus — II lugemisel. Üldkomisjoni aruandja **J. Klesment** (loeb): Rahva tervishoiu korraldamise seadus.

A. Toomel (põl): Väga austatud härrad Riigikogu liikmed! Rahva tervishoiu korraldamise seadus on võrdlemisi suur seadus ja paneb võrdlemisi suured kohustused ka meie omavalitsuste peale. Ma ei tahaks puudutada selle seaduse üldosa, vaid tahaksin teha mõned märkused selle osa kohta, mis puudutab omavalitsusi. Suur osa maa ja linna arste on omavalitsuste teenistuses ka käesoleva seaduse järgi. Kuidas aga on korraldatud nüüd nende olemine selle seaduse järgi? Rahva tervishoiu korraldamise seaduse § 6. p. 3. ütleb nõnda: „Arstliku ja kohtukeemilise ekspertiisi tasutingimuste normeerimine“. See on antud üleriikliku tervishoiunõukogu kompetentsi. Teiste sõnadega — arstliku personaali tasutingimused määrab üleriiklik tervishoiunõukogu.

Nüüd edasi. Selle seaduse § 20. ütleb: „Maa ja linna arstid on omavalitsuse ametnikud ja saavad kindla palga maa- või linna-omavalitsustelt. Keskkvalitsuse ülesannete täitmise eest saavad nad lisatasu riigikassast tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse eelarve järgi.“

Seaduse § 34. näeb veel ette, et jaoskonna tervishoiuarstid saavad tasuta korteri, kütte ja valgustuse natuuras või nende puudumisel vastava rahalise tasu.

Sellega on arstide tasu võrdlemisi hästi kindlustatud. Kuid selle tasu maksmine

paneb omavalitsustele kohustused peale suuremas ulatuses, kui praeguse korra juures. Kui võrrelda palku, mis jaoskonnaarstidele praegu maksetakse, siis teeb see tasu, mis natuuras antakse, välja selle tasu, mis praegu üldse maksetakse. Ja kui nüüd need palgad omavalitsuse kanda määratakse, tõstaks see tunduvalt omavalitsuste kulusid. Nimelt teeks see minu arvestuse järgi omavalitsustele 20 miljonit lisakulusid. Selle 20 miljoni lisakulude katteks ei ole ette nähtud ühtki paragrahvi. Seletuskirjas öeldakse küll, et kulude ulatus jääb praegustes piiridesse, kuid sellega ei saa kaugeltki leppida.

Edasi näeb ette käesoleva seaduse § 13. punkt 12, et maa- ja linnavalitsuse ülesandeks tervishoiu alal on valve apteekide, rohumadude, arstirohtude valmistamise asutuste j. n. e. tegevuse üle, ning nende revideerimine. Seni on seda revideerimist korraldanud tervishoiu peavalitsus, välja saates selleks oma revidente. Meie teame, et omavalitsustel ei ole vastavaid eriteadlasi, kes võiksid revideerida apteekte, kui see seadus nüüd nii vastu võetakse, siis omavalitsus on kohustatud palkama isiku, kes oleks asjatundja sellel alal ja kes võiks apteekte revideerida. See tooks aga jälle lisakulusid.

Edasi on öeldud seaduse § 13., omavalitsus peab korraldama terviskahju sünnitavate loomade ja putukate hävitamist j. n. e. Kulude kohta ei ütle aga see paragrahv midagi.

Kui vaatleme seaduse § 38., siis näeme, et seaduses ettenähtud ülesannete täitmine sünnib nende kulul, kelle ülesannetena nad ette nähtud. Seega langeksid need kulud omavalitsuste peale.

§ 17. p. 4. paneb jaoskonnaarstide peale võrdlemisi suured ülesanded, mis teostatavad on ainult suurte lisakuludega. Selle paragrahvi punkt 4. käib järgmiselt: „korraldada olude ja tingimuste uurimisi, mis mõju avaldada võiksid rahva surevuse ja haiguse koefitsiendi peale, kindlaks teha tervishoiuvastaseid nähtusi ja terviskahjulikke põhjusi ning nõuda nende kõrvaldamist.“ See nõuab jällegi lisakulusid, ning § 38. on ette nähtud, et neid lisakulusid peab kandma omavalitsus. (L. Johanson, stp: Kas need ülesanded on tarvilikud?) Mina ei ole sugugi puudutanud küsimust, kas need ülesanded on tarvilikud või mitte, vaid tahan näidata, et sellega pannakse omavalitsuse peale võrdlemisi suured kohustused.

Seaduse § 13. p. 23. näeb ette, et omavalitsuse ülesannete hulka kuulub ka tervishoiu puutuva statistilise materjali kogumine ja korraldamine ning vastavate aruannete ja teadete esitamine tervishoiu- ja hoolekande-

valitsusele. Praegu korraldab seda riigi statistika keskbüroo. Käesoleva seaduse järgi võib nõuda, et omavalitsus peab ametisse palkama statistiku ning sellega suurendama oma ametnikkude arvu, mis jällegi lisakulusid nõuab.

Maal lasub jaoskonnaarstide peal ka rahvale arstiabi andmine. Tekib küsimus, kuidas jääb rahva tervishoiuga, kui jaoskonnaarst ametlike kohustuste eest täie palga saab ja erapraktikast huvitatud ei ole. Meil maal on olukord niisugune, et seal, kus asub jaoskonnaarst, teise vabalt praktiseeriva arsti asumine peaaegu võimatu on. Ja kui nüüd lugu nii on, et palk rahuldab seda jaoskonnaarsti, siis võib olla ei ole temal huvi erapraktika peale. Ja siis võivad kodanikud seal ilma arstiabiata jääda.

Edasi, maakonna ja linna arstide peale pannakse meie kohtu meditsiinarstide kohused. Kuid poolt sõnagi ei räägi see seadus velskeritest. Meie teame, et kohtu alal arstide töö seisab ekspertiisides, surnukehade järelvaatuses, aga siamaani ei ole ükski arst ise seda teinud, vaid selle nii öelda musta töö jaoks, kui ka desinfektsiooni otstarbeks on ikka velskerid olnud. See seadus aga seda ette ei näe. Võib olla, tahab see seadus arstide peale panna need kohused. (Aruandja J. Klesment: Vene seaduse kolmas raamat näeb seda ette.—L. Johanson, stp: Härra Toomel, kust meie need velskerid võtame?) Mina ei ütle, et need peavad olema just velskerid, võib olla sanitäär või lihtsalt üks abiinimene, sest mina kahtlen, et meie arstid ise seda tööd tegema hakkavad. (L. Johanson, stp: Noored arstid saavad väga hästi sellega hakkama.)

Vaieldav oleks küsimus, kas maa piirkonnas on tarvis tervishoiunõukogu. Praegune seaduseelnõu näeb ette, et maal jaoskonnaarsti moodustavad nõukogu, kes üks kord aastas kokku tuleb ja küsimusi arutab. Mul ei oleks selle vastu midagi. Ka praegu tulevad kord aastas arstid kokku ja arutavad küsimusi omavahel. Aga kui seadus selle kohuseks teeb, siis on omavalitsus kohustatud kulusid kandma, ja see suurendab jälle omavalitsuste kulusid.

Nüüd, kui arvesse võtta, et selle seaduse arutamine sünnib meil kiires korras, sest ei saa salata, et on tunda pühade-eelne õhkkond, võib olla, et mõnedki parandused, mis selle seaduse juures tegema peaks, tegemata jäävad.

Kõike kokku võttes, millele siin tähelepanu olen juhtinud, on selge, et omavalitsustele pannakse käesoleva seadusega võrdlemisi suured kohustused peale. Tulusid aga, millest neid kohustusi katta, seadus ette ei näe. Sellelt seisukohalt ei ole seda seaduseelnõu kaalu-

tud. Et aga seda võimalik oleks teha, siis teen ettepaneku, seaduseelnõu I ja II lugemise vahel anda läbivaatamiseks omavalitsuse komisjoni.

A. Mõttus (töer): Väga austatud Riigikogu liikmed! Ma võtan selle seaduseelnõu, eriti lugupeetud rkl. Toomeli arvamiste puhul, sõna Riigikogu liikmena. Kõigepealt pean tähendama, et härra Toomel puudutas selle seaduseelnõu üksikuid paragrahve ja lõpptulemusena jõudis sinna, et ta oletada võis: see seaduseelnõu on kiires korras liiga rutuliselt vastu võetud ja ei ole põhjalikult kaalutud, sellepärast olevat seaduseelnõus sarnased väärtused, mis nõuavad põhjalikumalt kaalumist, ning selle tõttu peab tarvilikuks seaduseelnõu omavalitsuse komisjoni anda. Pean tähendama otsekoheselt, et kui meil ülepea juttu tahtakse teha sellest, et seadusi enam-vähem põhjalikult kaalutaks, siis on see käesoleva seaduseelnõu suhtes just täidetud. Seda seaduseelnõu on arutatud rohkem kui 5 aasta jooksul. Kui hakkaksime üles lugema neidkomisjonid, kes tegevuses olnud selle seaduseelnõu arutamisel, eriteadlaste, ametkonna esindajate, ametkondade ja ministrite vahelisi, siis saaksime neid suure hulga. (J. Laidoner, põl: Ega see ei ole hea rekomendatsioon seadusele!) Aga kui nüüd peetakse tarvilikuks, anda käesolev seaduseelnõu veel ühte komisjoni, siis näitab see, et Riigikogu sarnast komisjonitamist pooldab, sest selle järele, kui seaduseelnõu omavalitsuse komisjonist välja tuleb, võidakse ta jälle mõnda teise komisjoni anda.

Kõigepealt ütleb lugupeetud rkl. Toomel, et § 6. punkt 3. järgi arstliku ja kohtukeemilise ekspertiisi tasutingimuste normeerimine olla antud arstide eneste, tervishoiuõukogu kätte. Sellega olla kogu arstlike tasutingimuste normeerimine arstide eneste käes. Mina leian, et seda, mis § 6. p. 3. öeldud, peab kõigepealt selgesti lugema ja vastavalt sellele seletama. On öeldud: arstliku ja kohtukeemilise ekspertiisi tasutingimuste normeerimine — see on asi, mis praegu on kogu aeg nii olnud, sest endiste seaduste alusel on olnud see tervishoiuõukogu käes ja ei ole kuskil teisiti korraldatud. Need on ju puhterialalised küsimused, näiteks kui palju surnukeha lahtilõikamise eest maksta, kui palju üksikute organite analüüside eest j.n.e.

Kui vaadata tervishoiuõukogu koosseisu, siis näeme, et tervishoiuõukogust võtavad osa asjatundvad isikud, nagu näiteks Tartu ülikooli tervishoiu instituudi juhataja, Tartu ülikooli kohtuliku arstiteaduse instituudi juhataja, esindaja rohuteaduse alalt j.n.e. Ma arvan, et see koosseis küllalt selgelt näitab, et tervis-

hoiuõukogu neis küsimustes kompetentne asutus on.

Edasi tähendas lugupeetud kõneleja, et § 13. p. 12. on öeldud, et maa- ja linnavalitsuse ülesanne on ka valve apteekide üle ja nende revideerimine, kuna aga maavalitsusel ei olevat vastavat ametnikku sellel alal. Luban endale seletada rkl. Toomelile, et kogu aeg on see nii olnud: riigil on küll oma apteekide revident olemas, kuid ta pole kunagi teostanud revideerimist muidu, kui omavalitsuse ametnikuga koos. See vastav ametnik on kas linna- või maaomavalitsuse arst. Omavalitsuse esindaja peab ometi revideerimiste juures olema, et ta teaks, missugused asjaolud või väärtused on revideerimisel ilmsiks tulnud omavalitsuse piirkonnas olevates asutustes.

Edasi tähendas rkl. Toomel § 20. peale. Nimelt leiab tema, et maa või linna arstid on omavalitsuse ametnikud ja saavad kindla palga maa- või linnaomavalitsustelt, kuid peale selle saavad nad veel keskvalitsuse ülesannete täitmise eest eritasu. Härra Toomel arvab, et kui nad on omavalitsuse ametnikud, kuidas võivad nad siis veel keskvalitsuse ülesandeid oma peale võtta, selle eest eritasu saades. Kuidas nad neid ülesandeid täitma peavad, see on seaduses ära tähendatud, samuti ka see, millisel alusel ja ulatuses nad vahendita alluvad riigi tervishoiu keskasutusele. Nii et siin ei saaks arusaamatusi olla. Kuid küsimus võib esialgu arusaamatuna paista, kui seda pealiskaudselt võtta, sest on ju ühe isiku kätte antud kahesugused ülesanded — omavalitsuse ja riikliku keskvalitsuse ülesanded. Õige ja palju sirgem oleks, kui paralleelselt oleksid võetud keskvalitsuse asutused eriti ja riigi omavalitsused eriti, aga siis oleks see palju kulukamaks läinud kui praegu, ja tegelikult annavad ülesanded end täiesti ühendada, nii et üks isik ülesandeid väga hästi täita võib, ilma et asi selle all kannataks.

Edasi peatuti §34. juures, ja need seisukohad, mis härra Toomel selle paragrahvi juures avaldas, on õieti kõige tähtsamad vastuväited käesoleva seaduse puhul. § 34. näeb ette, et jaoskonna tervishoiuarstid saavad peale kindla palga tasuta korteri, kütte ja valgustuse natuuras või nende puudumisel vastava rahalise tasu. Kui ümber arvata, palju jaoskonnaarstidele sel korral, kui tasuta korterit saada võimalik ei ole, rahas maksta tuleb, siis võib olla tekitab see tõesti 15—20 miljonit kulu. Ma pean siin aga otsekohese asjaolude selgitamiseks juurde lisama, et see olukord maksab meil ka praegu, sest igalpool maakondades, kus ei ole arstidele korterit natuuras anda, antakse neile raha, nii et see, mis paragrahviga kätte tahtakse saada, on tegelikult juba olemas. Kui

selle ideaaliks seame, et seadusi ei tehtaks teoreetiliselt nii, et nad eluvõõrad saavad, vaid lastakse elul ise teatavat ala reguleerida, kuni see stabiilse ilme saanud, ning alles siis selle olukorra seadusega fikseeriksime, siis võib öelda, et tervishoiu seaduse puhul see täpselt nii on. Seadusega fikseeritud olukord on meil Eesti vabariigi algpäevist, s. t. 10 aastat kestnud. Ja nüüd on see lõpuks seadusega nii fikseeritud, nagu ta tegelikus elus juba maksmas on, ja sellepärast võime kindlasti öelda, et selle seadusega erilisi suuremaid rahalisi kohustusi omavalitsustele esialgu peale ei panda.

Mina ei vaidleks selle vastu, et seaduseelnõu veel mõnda komisjoni anda, aga et seda omavalitsuse komisjoni anda, siis pean ma seda ülearuseks, kuna kogu aeg selle seaduse arutamise puhul nii erikomisjonis, kui ka nüüd Riigikogu komisjonides on omavalitsuse esindajad kohtade pealt — maakondade ja linnade liidu esindajad ja alevite esindajad — juures olnud ja on nad seaduse täielikult aktsepteerinud ja leidnud, et see praeguses olukorras on täiesti vastuvõetav, ilma et see mingisuguseid raskusi tekitaks. Kui aga nüüd seadusandlik asutus tahaks pikendada selle maksmapanemist, mida tegelikud töömehed kohtadelt tarvilikuks on tunnustanud, siis leian mina, et seadusandlik asutus ei talitaks siin otstarbekohaselt ega õigelt, ning sellepärast vaidlen mina seaduseelnõu omavalitsuse komisjoni andmise vastu.

Aruandja **J. Klesment** (lõpusõna): Rkl. härra Toomel toonitas, et see seadus tootvat enesega kaasa omavalitsustele suuri kulusid, ja rajas oma väite sellele, et arstidele määratavat tasu selle seaduse järgi keskkoha poolt kindlaks, ja omavalitsused pidavat seda arstidele maksma, mis keskkohat on määranud. Selle tagajärjeks olevat, et omavalitsuste kulud tõusevad. Minu arvates ei ole härra Toomel seadust küllalt täpselt ja tähelepanelikult läbi lugenud. Kui ta seda teeks, leiaks ta, et § 6. punkt 3., millest kõneles härra Toomel, ei räägi arstide palga kindlaksmääramisest, vaid arstliku ja kohtukeemilise ekspertiisi tasutimustest. Sarnase ekspertiisi all mõistame laipade lahkamist j.n.e., mis on Kriminaal kohtupidamise seaduses ette nähtud. Arstide palga määramisest seaduses juttu ei ole. Küll aga leiame seadusest, et jaoskonna- ja linna arstid on omavalitsuse ametnikud ja alluvad seega kõigile seadustele, mis teiste omavalitsuse ametnikkude kohta maksma pandud. Järelikult määrab nende palga vastav omavalitsus, võtab ametisse ja vabastab ametist, vähendab või kõrgendab nende palka. Tegelikult on praegu kõigi maakondade ja linnade teenistuses arstid olemas ja neile maksetakse ometi

mõnesugust palka; kui neile seda praegu maksetakse, siis võib seda ka uue seaduse maksvuse ajal teha. Minu arvates ei ole millegagi põhjendatud härra Toomeli väide, et käesolev seadus erilisi suuri kulusid juurde tooks.

Minister härra Mõttus juba üksikasjaliselt peatus teiste küsimuste juures, mille peale juhtis tähelepanu härra Toomel, ja ma ei hakka neid enam kordama. Ainult üks küsimus, millest kõneles härra Toomel, et jaoskonnaarstide ülesanded olevat kindlaks määratud ja olevat selgusetu, kas nad võivad ka erahaigeid vastu võtta, kas peavad nad ka teisi ülesandeid täitma, mis seaduses pole loetletud j.n.e. § 29. punkt 13. on selgelt öeldud, et jaoskonnaarsti ülesandeks on täita kõiki arstlikke ja tervishoidlikke ülesandeid, mis vastavate seadustega, määrustega, maa- või linnavalitsuste otsustega ja vastavate volikogude juhtnõordega peale pandud. Järelikult võib neile peale panna igasuguseid ülesandeid ja kohustusi. Selleks on omavalitsusele täielik vabadus jäetud. Seadusega mingisuguseid uusi kohustusi pole jaoskonnaarstide peale pandud peale nende, mis neil praegu tegelikult on. Tegelikult ei ole meil käidud Vene arstideseaduse järgi, vaid meil on juba 1919. a. saadik tervishoiu peavalitsuse poolt maksma pandud määrused, mille järgi on seni rahva tervishoidu korraldatud. Tegelikult olukord sarnaneb sellele, mis seaduses ette nähtud.

Mis puutub omavalitsuste tervishoiu nõukogusse, samuti jaoskonnaarstide tasuta korterisse, siis on need sarnased asjad, mille kohta rkl. Toomel parandusi võib teha ka Riigikogu üldkoosolekul. Minu arvates ei ole mingisugust tarvidust seadust omavalitsuse komisjoni anda. Üldkomisjoni nimel ei saa härra Toomeli ettepanekuga ühineda.

Juhataja **R. Penno**: Panen hääletamisele rkl. Toomeli ettepaneku. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on pealkiri vastu võetud.

§§ 1—30 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

I. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.

§ 1. Rahva tervishoiu ja arstliku ala juhtimine ning üldvalve sellel alal, välja arvatud kaitseväge tervishoid, on töö-hoolekandeministeriumi ülesanne, kes seda teostab tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse kaudu.

§ 2. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus koosneb: tervishoiu ja hoolekande direktorist, abidirektorist, tervishoiu inspektorist, hoolekande inspektorist, farmatseutilisest inspektorist, apteekide revidendist ja teistest koosseisudes ettenähtud tehnilistest ning kantselajõududest.

§ 3. Tervishoiu ja hoolekande direktori, abidirektori ja tervishoiu inspektori kohtadele määratavatelt isikutelt nõutakse kõrgemat arstiteaduslikku, hoolekande inspektori kohale määratavalt isikult — kõrgemat juriidilist või arstiteaduslikku, farmatseutilise inspektori ja apteekide revidendi kohtadele määratavatelt isikutelt — kõrgemat rohuteaduslikku haridust.

§ 4. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse ülesandeks peale hoolekande seaduses ettenähtud ülesannete on ja kuulub tema kompetentsi käesoleva ja teiste vastavate eriseaduste alusel ja korras:

1) ülemvalve tervishoiu korraldamise ja valve üle vabariigis;

2) rahva tutvustamine tervishoidu puutuvate küsimustega;

3) üldine võitlus haigustega, eriti nakushaigustega ja selle võitluse otstarbekohane korraldamine; seerumite ja rõugelima valmistamisasutuste, bakterioloogia ja teiste riiklikkude laboratooriumide, instituutide ning uurimisasutuste korraldamine ja ülalpidamine;

4) võitlus suguhaigustega, prostitutsiooniga, tiisikuse ja pidalitõvega; riiklikkude sanatooriumide ning leprosooriumide asutamine ja ülalpidamine; tiisikuse nõuandekohtade ambulatooriumide sisseseadmise ja ülalpidamise toetamine;

5) alalise ja erakorralise tervishoidliku kaitse organiseerimine; taudide ajal arstide ja muu tervishoiu personaali sunduslik kaitseteenistusse määramine ja sellest vabastamine; valve riigi tervishoidlikkude kaitseabinõude ja asutuste üle riigi piiridel, liikumis- ning läbikäimisteedel;

6) emade ja laste tervishoidlik kaitse ning võitlus rinnalaste surevuse vastu, emade ja rinnalaste nõuandekohtade sisseseadmise ja ülalpidamise toetamine;

7) tüttertervishoiu edendamise;

8) tervishoiu statistika korraldamine riigi statistika keskbüroo kaudu, tervishoidu puutuvate ankeetide ja uurimiste algatamine riigi tervishoidlik-topograafilise seisukorra kindlaks tegemise ja rahva tervishoiu olukorra parandamise sihis;

9) kõigi riigi tsiviilametkondade teenistusse võetavate arstide, farmatseutide ja muu tervishoiu personaali registreerimine vastava ametkonna teadaandel, nende tervishoidliku tegevuse ühtlustamine;

10) kaitseväge arstide, farmatseutide ja muu personaali registreerimine kaitseväge tervishoiuvalitsuse teadaandel;

11) suvitus-ravitsuskohtade ja tervisevete tervishoidlik kaitse;

12) võitlus alkoholismi, kokainismi, morfinismi ja teiste sellesarnaste mürgituste ning nendest tekkinud haiguste vastu;

13) valve haigekassade tervishoidliku ja arstliku tegevuse üle;

14) arstliku, farmatseutilise ja muu tervishoiu personaali registreerimine, nende kutsetegevuseks loaandmine ja valve kutsetegevuse üle;

15) tervishoiu abipersonaali — halastajaõed, mässeerijad, ämmaemandad, haigetaliitajad, sanitäärid j. n. e. — ettevalmistus-asutuste (koolid, kursused) ülalpidamine või toetamine; nende avamislubade andmine, õppekavade kinnitamine ja valve õppetegevuse üle;

16) hoolitsemine tervishoiu personaali teadusliku tasapinna tõstmise ja kutsehariduse täiendamise eest (kursused, õppereisid), selleks toetuste ja stipendiumide määramine eelarve korras;

17) omavalitsuste ja seltskondlikkude organisatsioonide tervishoiu asutuste toetamine ja nende töö ühtlustamine;

18) riigi poolt ülalpeetavate ja riigi toetust saavate tervishoiu- ja ravitsusasutuste eelarvete läbivaatamine ja ühtlustamine;

19) riigi-, omavalitsuste ja eraravitsusasutuste (haigemajad, sanatooriumid, mudavanni- ja supelusasutused j. n. e.) avamiseks loaandmine ja nende ehitamis- ja ümberehitamisprojektide kinnitamisel nõusoleku avaldamine tervishoiu seisukohalt;

20) kohtu ja politsei meditsiini ning kohtu-keemilise ekspertiisi korraldamine, kokkuleppel kohtupalati prokuröri ja kohtuarstliku personaali varustamine ekspertiiside juures tarvilikkude instrumentidega;

21) loaandmine krematooriumide avamiseks ning valve surnukehade riigi piiridesse toomise ja väljaviimise üle;

22) maa-, linna- ja alevivolikogude tervishoiu sundmääruste kavade läbivaatamine ja seisukoha võtmine nende suhtes;

23) apteegi ja rohuasjanduse organiseerimine;

24) rohuasjandusse puutuvate määruste, takside ja eeskirjade väljaandmine;

25) valve apteekide, rohuladude, arstirohtude valmistamisasutuste, keemiafarmatseutiliste laboratooriumide, rohukaupluste ja kosmeetika laboratooriumide üle ning neile avamislubade andmine;

26) loaandmine riigis kui ka väljaspool riigi piiri valmistatud arstimis- ja kosmeetiliste vahendite, arstliku toitmise ja dieetiliste preparaate (lauavete, tervisevete, terviseviinade, kunstlike toidu- ja maitseainete j.n.e.) turulesaatmiseks ja müümiseks;

27) valve tehnikas, majapidamises või muuks mitteametlikuks otstarbeks tarvitavate mürgiste ja kangemõjuliste ainete valmistamise ja müügi üle;

28) kodumaa arstirohtude kasvatamise, korjamise ja ümbertöötamise korraldamine ning edendamine, ja

29) teised vastavate seadustega või määrustega tema peale pandud ülesanded.

§ 5. Oma kompetentsi kuuluvates asjades võib tervishoiu- ja hoolekandevalitsus astuda otsekohesesse ühendusse välisriikide vastavate keskasutustega.

II. Riigi tervishoiunõukogu.

§ 6. Kõrgemaks nõuandvaks asutuseks tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele rahva tervishoiu alal on tervishoiunõukogu. Tema arutab kõiki rahva tervishoiu ja arstlikku alasse, aptee- gi- ja rohuasjandusse kui ka kohtu arstiteadusliku ekspertiisi ja kohtukeemiasse kuuluvaid küsimusi, tema vaatab läbi kõik rahva tervishoiu alal Vabariigi Valitsusele esitatavad seaduseelnõud ja üleriikliku tähtsusega määruste kavad ning algatab või töötab neid välja. Eriti kuulub tema kompetentsi:

1) sundteatamisele kuuluvate nakkushaiguste nimestiku määramine;

2) arstliku ja tervishoidliku personali kutsehariduse nõuete määramine;

3) arstliku ja kohtukeemilise ekspertiisi tasutingimuste normeerimine;

4) välismaa diplomiga arstidele kutsetegevuse lubamise küsimuste läbivaatamine;

5) kohtu- ja politseiarstide, samuti tervishoiu alal töötavate keemikute ja hoolekande alal töötavate arstide tegevuspiirkonna ja töökava määramine;

6) mineraalallikate, tervisevete, tervisemuda ja suvitus-ravitsuskohtade üldise tervishoidliku tähtsuse tunnustamine ja nende piiride määramine vastavalt suvitus- ja ravitsuskohtade seaduse nõuetele;

7) emade ja rinnalaste- ning tiisikusnõuandekohtade võrgu määramine;

8) rahva tervishoiuga ühenduses olevate ja ametiasutuste poolt esitatavate veterinaärarstlike seaduste ja määruste kavade läbivaatamine;

9) apteegivõrgu määramine;

10) müügiks keelatud ja piiratud müügiks lubatud kangemõjuliste rohtude nimekirja kokkuseadmine, ja

11) farmakopöa kokkuseadmine ning selle muutmine.

§ 7. Riigi tervishoiunõukogu koosneb: esimehest — tervishoiu ja hoolekande direktor ja liikmetest:

1) abidirektor, ühtlasi esimehe asemik;

2) tervishoiu inspektor;

3) farmatseutiline inspektor;

4) Tartu ülikooli tervishoiu instituudi juhataja;

5) Tartu ülikooli kohtuliku arstiteaduse instituudi juhataja;

6) Tartu ülikooli esitaja rohuteaduse alalt;

7) kaitseväe tervishoiu valitsuse ülem;

8) Eesti Punase Risti peavalitsuse esimees;

9) loomatervishoiu peavalitsuse direktor;

10) maa-arstide esitaja — maa-arst;

11) linnaarstide esitaja — linnaarst;

12) jaoskonna tervishoiu arstide organisatsiooni esitaja;

13) vangimajade peaarst;

14) raudtee peaarst;

15) arstiseltside liidu esitaja;

16) farmatseutiliste organisatsioonide esitaja;

17) „Eesti maaomavalitsuste liidu“ esitaja;

18) „Eesti linnade liidu“ esitaja.

§ 8. Eelmises (§ 7.) paragrahvis tähendatud maa- ja linnaarstide esitajad valitakse maa- ja linnaarstide koosolekul üheks aastaks. Koosoleku kutsub kokku tervishoiu ja hoolekande direktor. Teised asutused ja organisatsioonid teatavad iga aasta algul tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele nende poolt määratud esitajatest.

§ 9. Tervishoiunõukogu liikmed saavad istungitele sõitmisel päeva- ja sõiduraha üldistel alustel tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse eelarves ettenähtud krediitidest.

§ 10. Küsimuste esitamine tervishoiunõukogule, viimase asjaajamine ja otsuste elluviimine sünnib Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud kodukorra põhjal.

§ 11. Tervishoiunõukogu asub tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse juures. Tema asjaajamine sünnib tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse kantselei kaudu.

III. Omavalitsused.

§ 12. Üldine elanikkude tervishoiu eest hoolitsemine ja seadusliku järelevalve teostamine tervishoiu alal vastavas omavalitsuse piirkonnas on maa- ja linnaomavalitsuste kohuseks.

§ 13. Maa- ja linnavalitsuse ülesanded tervishoiu alal on:

1) oma piirkonnas olevate haigete eest hoolitsemiseks avada, sisse seada ja ülal pidada ravitsusasutusi, nõuandekohti, keemilis-bak-

terioogilisi laboratooriume, desinfektsiooni kambreid ja teisi tervishoiu asutusi;

2) teostada tervishoidlikku kontrolli toidu-, joogi- ja maitseainete valmistamise, hoiu, transpordi ja müügi üle;

3) kooli tervishoid;

4) elukorterite tervishoid;

5) valve sadamate, liikumis- ja läbikäimisteede, karistusasutuste, ravitsusasutuste, hoolekande-asutuste ja teiste avalikkude asutuste tervishoidliku seisukorra üle;

6) valve tööstuse- ning äriettevõtete, avalikkude kauplemisplatside, koolide, ühiselumajade, öömajade, seltsimajade, lasteadeade, mängu- ja spordiplatside üle;

7) tervishoidlik valve ehituste ja elamute üle;

8) valve piima ja piimaproduktide müügi üle;

9) valve piimatalituste ja koorejaamade üle;

10) valve tapamajade tervishoidliku seisukorra üle;

11) valve avalikkude saunade, supelus- ja vanniasutuste üle;

12) valve apteekide, rohuladude, arstirohtude valmistamis-asutuste, keemilis-farmatseutiliste laboratooriumide, rohukaupluste, kosmeetika laboratooriumide, jookide ja mineraalvete valmistamis-asutuste j. n. e. tegevuse üle ning nende revideerimine;

13) valve kõigi ravitsusasutuste (haigemajad, ambulatooriumid j. n. e.) tervishoidliku tegevuse, omavalitsuse ja eraravitsusasutustes ka arstliku tegevuse üle;

14) valve arstliku, farmatseutilise ja muu tervishoiu alal töötava personali kutsetegevuse ning arstimisvahendite ja arstimise kuulustuste üle;

15) valve õhu ja maapinna puhtuse üle eriti vabrikute ja tööstuseettevõtete piirkonnas;

16) valve kaevude ja teiste joogivee allikate tervishoidliku seisukorra üle;

17) valve mustuse, prügi ja majapidamise jäätiste otstarbekohase kõrvaldamise üle;

18) võitlus haiguste, eriti nakkushaiguste vastu (haiguste idude hävitamine, desinfektsioon ja desinsektsioon, kaitserõuged, isolatsioon j. n. e.);

19) jookide ja mineraalvete valmistamis-asutuste avamiseks loaandmine tervishoiu seisukohalt;

20) avalikkude asutuste ehitamis- ja ümberehitamiskavade kinnitamisel nõusoleku avaldamine tervishoiu seisukohalt;

21) korralduste tegemine elanikkudele terviskahju sünnitavate loomade ja putukate hävitamiseks;

22) avalikkude-, era- ja perekondlikkude matmispaikade, surnukabelite ja surnukambrite asutamisel nõusoleku avaldamine tervis-

hoiu seisukohalt, valve matmise, ümbermatmise ja surnukehade transpordi üle;

23) tervishoidu puutuva statistilise materjali kogumine ja korraldamine, tervishoiu seisukorra üle aruannete ja teadete esitamine tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele.

§ 14. Maaomavalitsuste piirides asuvad aleviomavalitsused teostavad oma administratiivpiirides käesoleva seaduse § 13. pp. 2., 4., 6., 7., 8., 11., 15., 16., 17. ja 21. loetletud ülesandeid.

Vabariigi Valitsusel on õigus anda alevivolikogude soovil ja töö-hoolekandeministri ettepanekul alevitele administratiivpiires samad õigused ja peale panna samad kohustused, mis tervishoiu alal käesoleva ja teiste seaduste järgi on linnaomavalitsustel.

§ 15. Kõigil § 13. loetletud aladel on maa- ja linnavolikogudel õigus välja anda sundmäärusi. Alevivolikogudel on õigus välja anda sundmäärusi neil aladel, mis käesoleva seaduse § 14. põhjal aleviomavalitsuste ülesandeks on.

§ 16. Omaavalitsuste volikogude poolt vastu võetud tervishoidu käsitavad sundmäärused saadetakse 7 päeva jooksul läbivaatamiseks siseministeriumi, kel õigus on ära kuulates tervishoiu-hoolekande valitsuse arvamist, neid oma märkustega kahe nädala jooksul tagasi saata volikogule uueks läbivaatamiseks.

Kui volikogu siseministeriumi märkustega ei ühine, astub sundmäärus jõusse, kui ta $\frac{2}{3}$ häälteenamusega volikogu poolt uuesti vastu võetud ja ta vastu pole siseministeriumi poolt seaduses ettenähtud korras protesteeritud.

IV. Maa- ja linnaarstid.

§ 17. Maa- ja linnaarstide ülesandeks on tervishoiu töö tegelik ja tehniline juhtimine maa- või linnaomavalitsuse piirkonnas. Eriti on nende ülesandeks:

1) maa või linna tervishoidlikku järelevalvet ja elanikkude terviskaitset igal viisil kindlustada;

2) juhtida ja kontrollida jaoskonna tervishoiuarstide tegevust;

3) täita kohtu- ja politseiarsti ülesandeid seal, kus erilisi kohtu- ja politseiarste ametis ei ole;

4) korraldada olude ja tingimuste uurimisi, mis mõju avaldada võiksid rahva surevuse ja haigluse koefitsiendi peale, kindlaks teha tervishoiuvastaseid nähtusi ja terviskahjulikke põhjusi ning nõuda nende kõrvaldamist;

5) vastu võtta ja registreerida nakkushaigusjuhtumiste teadaandeid, valvata, et sunduslikult registreerimisele kuuluvate haiguste teatamine seaduse või määruste nõuete kohaselt täitmist leiaks ning esitada nende üle kord

nädalas aruannet tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele viimase poolt määratud teatekaartidel;

6) korraldada uurimisi maa või linna piirkonnas ettetulevate epideemiliste ja endemiliste nakkushaiguste ilmumise ja levimise põhjuste selgitamiseks; epideemiatega puhul esitada tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele oma tegevuspiirkonna tervishoidliku kaitse kava seletusega, mida haiguste kaotamiseks teostada tuleks ning missugused abinõud omavalitsusel selleks olemas;

7) maa või linna piirkonnas töötava tervishoidliku personaali (arstid, hambaarstid, farmatseudid, halastajaõed, ämmaemandad, masseerijad j.n.e.) ja tervishoiuasutuste registreerimine ja registreerimisnimekirjade kokkuseadmine tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse poolt antud juhtnõuade kohaselt ning valve personaali kutsetegevuse kui ka kõigi tervishoiuasutuste tegevuse üle;

8) algatada vastavate kohtu- ja administratiiv võimude ees tervishoiu seadustest, määrustest ja korraldustest üleastujate või nende vastu eksijate kui ka ilma seadusliku loata arstijate, rohtude ja teiste ravitsusvahendite valmistajate ja müüjate vastutuselevõtmist;

9) võtta osa kaitseväge ringkonna, pensioni ja muude komisjonide istungitest, kus nende osavõtt vastavates seadustes ette on nähtud, ja

10) täita kõiki neid ülesandeid, mis teiste vastavate seadustega, määrustega, maa- või linnavolikogu ja maa- või linnavalitsuse otsustega peale pandud.

§ 18. Maa- või linnaarsti määrab kohale maa- või linnavalitsus ja registreerib ametisse tervishoiu ja hoolekande direktor maa- või linnavalitsuse ettepanekul.

§ 19. Maa- või linnaarsti kohale võib määrata ainult neid arste, kellel on Tartu ülikooli poolt antud tunnistusega tõestatud ühiskonnatervishoiu ja kohtuarsti eriline kutse, mis vastab riigi tervishoiunõukogu poolt kindlaks määratud nõuetele. Vastava eriharidusega isikute puudumisel võib tervishoiu ja hoolekande direktori nõusolekul maa- või linnaarsti kohtadele ajutisteks asetäitjateks määrata ka teisi kõrgema arstiteadusliku haridusega, kuid vähemalt kolmeaastase arstipraktikaga isikuid, kes aga kohustatud on hiljemalt ühe aasta jooksul eelpool tähendatud tunnistuse nõutama ja esitama, vastasel korral vabastatakse nad ametikohuste täitmisest. Linnad, kus vähem kui 10.000 elanikku, võivad maaomavalitsusega ühist arsti pidada.

§ 20. Maa- või linnaarstid on omavalitsuse ametnikud ja saavad kindla palga maa- või linnaomavalitsuselt. Keskkvalitsuse ülesannete täitmise eest saavad nad tasu riigikas-

sast tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse eelarve järgi. Kohtuvõimude kutsel toimepandud ekspertiiside eest makstakse neile tasu Kriminaal kohtupidamise seaduses ettenähtud korras. Politseivõimude kutsel toimepandud ülevaatuste, ekspertiiside ja muude toimingute eest saavad nad tasu tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse eelarves selleks ettenähtud summadest normide põhjal, mis kindlaks määrab tervishoiunõukogu. § 17. p. 9. tähendatud komisjonide tööde eest makstakse neile tasu vastavates seadustes ettenähtud alustel ja korras.

§ 21. Paragrahv 17. p.p. 3., 4., 5., 6., 7., 8. ja 9. loetletud aladel alluvad maa- või linnaarstid vahendita tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele ja tegutsevad viimase poolt antud juhtnõuade järgi; p.p. 1. ja 2. loetletud aladel tegutsevad nad maa- või linnavolikogu poolt antud juhtnõuade järgi.

§ 22. Ametikohuste täitmisel on maa- või linnaarstidel õigus saada politsei kui ka teiste vastavate administratiiv ja kaitseväge võimude abi.

V. Omavalitsuste tervishoiunõukogu ja komisjonid.

§ 23. Maa- või linnavalitsuste juures töötab nõuandva organina tervishoiunõukogu, kelle liikmeks on maa- või linnaomavalitsuse tervishoiu- ja farmatseutiliste asutuste juhatajad, jaoskonna tervishoiu arstid, kooliarstid, vaestearstid ja üks maa- või linnavalitsuse esitaja.

§ 24. Tervishoiunõukogu arutab tervishoiu alasse puutuvaid küsimusi maa- või linnaomavalitsuse piirkonnas ja esineb ettepanekuga maa- või linnavalitsustele.

§ 25. Nõukogu juhatajaks on maa- või linnaarst. Nõukogu koosolek kutsutakse kokku maa- või linnavalitsuse poolt vähemalt kord aastas. Nõukogu koosolekute lähem tegevus korraldatakse maa- või linnavolikogu poolt väljaantud kodukorraga.

§ 26. Tervishoiu alasse puutuvate majanduslike ja administratiivsete küsimuste lahendamiseks võivad maa- ja linnavolikogud ellu kutsuda täidesaatvaid komisjone, kes tegutsevad omavalitsus-esituskogu poolt maksmapandud juhtnõuade järgi.

VI. Tervishoiu jaoskonnad ja jaoskonnaarstid.

§ 27. Maa või linna administratiivpiirkond jaguneb tervishoiu jaoskondadesse. Linnades, kus ametis ei ole jaoskonna tervishoiu arsti, täidab linnaarst ühtlasi ka jaoskonna tervishoiu arsti kohuseid.

§ 28. Tervishoiu jaoskondade piirid määrab kindlaks maa- või linnavolikogu maa- või linnavalitsuse ettepanekul.

§ 29. Jaoskonna tervishoiu arsti ülesandeks on:

1) tegelikult juhtida ja teostada kõike tervishoiu tööd oma jaoskonna piirides;

2) valve tervishoidliku seisukorra ja tervishoiu alal maksvate korralduste täitmise üle oma jaoskonnas;

3) uurida ja selgitada jaoskonna piirides ettetulevate epideemiliste ja endeemiliste nakkushaiguste tekkimise põhjusi, anda sellest aru maa- või linnaarstile ning näidata abinõusid, mis haiguste kaotamiseks ja üldse jaoskonna tervishoiu seisukorra parandamiseks tuleksid tarvitusele võtta;

4) korraldada haigete ja vigasaanute paigutamist ravitsusasutustesse;

5) nende nakkushaigustega haigete ja infitseeritud ruumide ning hoonete küllaldast isoleerimist ja täieliku desinfektsiooni või desinsektsiooni teostamist;

6) epideemiate korral jaoskonnas juhtida tegelikult võitlust nende mahasurumiseks, olles kohustatud tasuta arstiabi ja juhatust andma eriti jaoskonna vaesematele elanikkudele;

7) valvata jaoskonna piirides olevate toidu-, joogi ja maiusainete valmistamis-, müügi- ja hoiukohtade üle, kõrvaldada tarvituselt rikki läinud aineid ning võidelda nende võltsimisvõimaluste vastu;

8) kontrollida tervishoidlikku seisukorda jaoskonna piirides olevates avalikkudes ja era-koolides, ravitsusasutustes, varjupaikades ja teistes tervishoiu, õppe- või hoolekande asutustes, avalikkudes kooskäimiskohtades ja elamutes ning nõuda tervishoiuvastase seisukorra kaotamist ja terviskahju põhjuste kõrvaldamist;

9) silmas pidada mustuse, majapidamise ja tööstuse jäätiste kõrvaldamist tervishoiu seisukohalt ning valvata, et ei tekiks vete, õhu ja maapinna rüvetamise läbi terviskahju põhjusi;

10) valvata jaoskonna piirides töötava tervishoiu personaali kutsetegevuse ja tervishoiuasutuste tegevuse üle, nõuda nendelt nakkushaiguste juhtumiste teatamist, kui ka teiste aruannete esitamist ja kõigi teiste ülesannete täitmist nii, nagu see ette nähtud maksvates seadustes ja tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse juhtnöörides;

11) teostada kaitserõugete panemist;

12) täita kooli- ja vaestearsti ülesandeid seal, kus selleks ametis ei ole eriarste; ja

13) täita kõiki arstlikke ja tervishoidlikke ülesandeid, mis vastavate seadustega, määrustega, maa- või linnavalitsuste otsustega ja vastavate volikogude juhtnööridega peale pandud.

§ 30. Jaoskonna tervishoiu arsti määrab ametisse ja vabastab sellest, ära kuulates maa- või linnaarsti arvamist, maa- või linna-

valitsus ja teatab sellest registreerimiseks tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele.

Aruandja **J. Klesment** (loeb):

„§ 31. Aleviomavalitsused, kui neile käesoleva seaduse § 14. alusel pole antud linnaomavalitsuse õigused, on kohustatud käesoleva seadusega nende peale pandud ülesannete täitmiseks ametisse võtma tervishoiu arsti, kel on samad õigused ja ülesanded, mis jaoskonna tervishoiu arstidel. Tervishoiu arsti ametisemääramine sünnib alevivalitsuse poolt samas korras, kui jaoskonna tervishoiu arsti ametisemääramine.

Alevi tervishoiu arsti kohuseid võib vastava maa- ja alevivalitsuse vahelisel kokkuleppel täita maavalitsuse poolt ametisemääratud jaoskonnaarst.“

Teen redaktsioonilise paranduse, nimelt käesoleva paragrahvi teises reas pärast sõna „antud“ juurde lisada sõnad „tervishoiu alal“.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 31 ühes redaktsioonilise parandusega vastu võetud.

§§ 32 ja 33 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 32. Jaoskonna tervishoiu arstid täidavad kõiki maa- või linnaarstide poolt antavaid korraldusi. Nad esitavad vastavale maa- või linnaarstile aruanded ühes statistiliste andmetega ja jaoskonna tervishoidliku seisukorra kirjeldusega maa- või linnaarsti poolt antud instruktsioonide kohaselt, teatavad maa- või linnaarstile kõigist seaduste ja määruste rikkumistest ja rikkujatest ning üldse töötavad lähemas kontaktis maa- või linnaarstiga, informeerides viimaseid jaoskonna tervishoiu olukorra parandamiseks vajalikkudest kavatsustest.

§ 33. Oma ametikohuste täitmisel on jaoskonnaarstil vaba pääs kõikidesse tervishoidliku valve alla kuuluvatesse kohtadesse, samuti on tal õigus ametikohuste täitmisel saada abi nii kodanlikkudelt kui kaitseväevõimudelt.

Aruandja **J. Klesment** (loeb):

§ 34. Jaoskonna tervishoiu arstid saavad maa- või linnavalitsuselt, peale kindla palga, tasuta korteri, kütte ja valgustuse natuuras või nende puudumisel vastava rahalise tasu.

A. Toomel (põl): Selle seaduse § 20. määrab ära, et jaoskonnaarstid saavad kindla palga maa- või linnaomavalitsustelt. Nüüd § 34. omakord veel ütleb, et jaoskonna tervis-

hoiu arstid saavad maa- või linnavalitsuselt peale kindla palga tasuta korteri, kütte ja valgustuse. Isenesest ei ole see ka midagi muud, kui palk. Kui vaatame, kuidas maal lugu, siis igalpool jaoskonnaarstidel tasuta kortereid ei ole ja tasuta korteri soetamine on kaunis raske, ning praeguse omavalitsuste ainelise kitsikuse juures ei jõua omavalitsused seda teha. Tihipeale asuvad jaoskonnaarstid alevites, kus korterikriisi ei ole, ja sellepärast ei ole tarvidust, et neil peaksid olema tasuta korterid. Seda arvesse võttes paistab mulle, et selle paragrahvi järele tarvidust ei ole ja selle paragrahvi võiks seadusest välja jätta. Kui meie selle paragrahvi kustutame, siis meie tunduvalt vähendaksime omavalitsuste väljaminekuid. Et seda kätte saada teen ettepaneku, see paragrahv kustutata.

Aruandja **J. Klesment** (lõpusõna): Mina üldkomisjoni nimel selle ettepanekuga ühineda ei saa. See küsimus oli üldkomisjoni alamkomisjonis kaalumisel, ja seal leiti, et arstidele tulevad peale palga veel korterid muretseda. Kuna neil enestel korterite leidmine raske oleks, ja nende palk on väike, sellepärast peaksid neil korter, küte ja valgustus palga juures olema.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Toomelilt on ettepanek, § 34 välja jätta. (Hääletatakse.) § 34 poolt on 14 häält, vastu 15, seega on § 34 tagasi lükatud.

§§ 35 ja 36 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

VII. Kooliarstid, omavalitsuse haigemajade ja vaestearstid. Kohtupolitseiartid ja tervishoiu alal töötavad keemikud.

§ 35. Koolide, omavalitsuse haigemajade ja vaestearstid, omavalitsuse tervishoiuasutuste juhatajad ja tervishoiu alal omavalitsuse teenistuses oleva muu personaali määrab ametisse ja vabastab maa- või linnavalitsus vastava maa- või linnaarsti ettepanekul ja teatab sellest registreerimiseks tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele. Haigemajade juhatajateks võib määrata arste, kellel on vähemalt viieaastane arstipraktika; haigemaja eriosakondade juhatajad (ordinaatorid) peavad olema eriteadlased omal alal ja mitte vähema kui kolmeaastase arstipraktikaga.

§ 36. Kooli- ja vaestearstide tegevuspiirkonnad määrab kindlaks maa- või linnavalitsus. Nad töötavad vastavate volikogude poolt maksmapandud juhtnööride järgi.

Aruandja **J. Klesment** (loeb):

„§ 37. Tervishoiu alal töötavad keemikud määrab ametisse tervishoiu ja hoolekande direktor. Samuti määrab ta ametisse kohtupolitseiartid, ära kuulates kohtupalati prokuröri arvamise.“

Teen ettepaneku, selle paragrahvi algusesse võtta sõnad: „Riiklikkudes asutustes“. Nii on see mõeldud, et riiklikkudes asutustes tervishoiu alal töötavad keemikud j. n. e.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 37 ühes parandusega vastu võetud.

§§ 38—40 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

VIII. Kulud.

§ 38. Käesolevas seaduses ettenähtud ülesannete täitmine sünnib nende kulul, kelle ülesannetena nad ette nähtud.

Maaomavalitsuse piirides asuvad alevi-omavalitsused, kui neile käesoleva seaduse § 14. alusel pole antud tervishoiu alal linnaomavalitsuste õigused, võtavad maavolikogu poolt vastuvõetud eelarvetega tervishoiu peale määratud kuludest osa vastavalt nende elanikkude arvule ja maksavad vastavad summad hiljemini eelarve-aasta lõpuks maavalitsuse kassasse.

Ägedate nakkushaigustega haigete ravitsemiskulude katmine sünnib vastavas eriseaduses ettenähtud alustel ja korras.

Emade- ja rinnalaste- ning tiisikusnõuandekohtade sisseseade ja ülalpidamise kuludest tasub tervishoiu-hoolekandevalitsus omavalitsustele ja seltskondlikele organisatsioonidele 50%.

IX. Lõppmäärused.

§ 39. Käesoleva seaduse teostamiseks on töö-hoolekandeministril õigus välja anda määrusi ja juhtnööre.

§ 40. Käesoleva seaduse maksmahakkamisega kaotavad maksvuse Arstiseaduse (S. K. XIII köide Ustav Vratshebnõi 1905. a. väljaanne, 1912., 1913. ja 1914. järg.) §§ 1—53, 62—219, 233—240, 252—286, 297—351, 357—360, 408—649, 717—720, 724—739, 761—1089 ja 1176—1190.

Vaheaeg kl. 19.05 min.—kl. 19.25 min.

Patendimaksu Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. gemisel.** **Sulg.**

Seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—16 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Patendimaksu seadus.

I.

§ 1. Patendimaksu võetakse riigi kasuks saaduste valmistus-ettevõtetele ja müügikohtadelt käesoleva seaduse juurde lisatud tariifi kohaselt.

§ 2. Kõikide käesoleva seaduse lisan ülesloetud valmistus- ja müügikohtade pidajad on kohustatud enne tegevuse algust patendimaksu aasta ehk hooaja pealt ette ära tasuma, Eesti panga osakonnast sellekohast patenti lunastades.

§ 3. Aasta loetakse 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini, hooaeg aga — kui tariifis erimäärusi selle kestuse kohta ei ole — 1. juulist kuni järgmise aasta 30. juunini.

§ 4. Lisapatendimaks makstakse vabrikute ja tehaste poolt ette Eesti panga osakondadesse, kviitungite vastu.

§ 5. Valmistus- ja müügikohad, mis aasta teise poole sees, arvates 1. juulist, tegevust algavad, maksavad patendimaksu pooles aastamäärana suuruses.

§ 6. Patendimaksusid järgmise aasta, poolaasta ehk hooaja peale hakatakse vastu võtma Eesti panga osakondades kõige hiljem üks kuu enne nimetatud ajajärgude algust:

1) vabrikutele, tehastele ja ettevõtetele töötamiseks väljaantud lubade ettenäitamisel;

2) alkoholiliste jookide kauplemiseks aktsiisi peavalitsuse poolt väljaantud lubade ettenäitamisel, millel patendimaksu määrad üles tähendatud;

3) tubaka ja tubakasaadustega kauplemiseks äritunnistuste ettenäitamisel, ja

4) müüdel juhtumistel aktsiisiametnikkude poolt väljaantud maksutähtede põhjal.

Vabrikutele, tehastele ja ettevõtetele töötamiseks, samuti alkoholiliste jookidega kauplemiseks antud load kaotavad maksvuse, kui kahe kuu jooksul peale loa kättesaamist, või aasta või hooaja algust ei ole nende järele patenti lunastatud.

§ 7. Lisapatendimaksu võetakse vastu Eesti panga osakondades vabrikute ja tehaste teadaannete põhjal.

§ 8. Patendid lunastatakse iga valmistus- ja iga müügikoha jaoks eraldi ja peavad ettevõttes, mille jaoks nad välja antud, nähtavasse kohta üles pandud olema.

§ 9. Kui ühes ettevõttes, milles müüakse alkoholilisi jooke, mitu müügikohta olemas, peab patent iga müügikoha jaoks eraldi lunastatama.

§ 10. Aasta ehk hooaja kestel väljaantud patendid on maksvad ainult sama aasta ehk hooaja lõpuni.

§ 11. Patendid annavad valmistus-ettevõtetele õiguse neis valmistatavate saaduste väljaandmiseks valmistuskohtadest ja viimaste juures asuvatest keldritest ja ladudest.

§ 12. Tubaka patendid antakse välja Eesti panga osakondadest. Muude patentide jaoks lunastatakse patendilehed Eesti panga osakondadest ja esitatakse kohaliku aktsiisi ringkonna valitsusele või aktsiisi jaoskonna juhatajale täitmiseks.

§ 13. Rahaministril on õigus anda käesoleva seaduse teostamiseks tarvilikke määrusi ja juhtnööre.

II.

§ 14. Patendimaksu käesoleva seaduse järgi hakatakse arvama 1. jaanuarist 1928. a., hooaja patendimaksu aga 1928. a. algavast hooajast alates.

§ 15. Enne käesoleva seaduse maksamahakkamist 1928. aasta jooksul lunastatud patentide eest vähem makstud-summad tasutakse hiljemalt 1. aprilliks 1928. a. Rohkem-makstud summad makstakse tagasi.

§ 16. Käesoleva seaduse maksamahakkamisega kaotab maksvuse Riigikogu poolt 20. detsembril 1923. a. vastuvõetud patendimaksu seadus („R. T.“ nr. 150 — 1923. a.).

Aruandja **E. Sulg** (loeb):
Lisa: Patendimaksude tariif.

A. Valmistus-ettevõtetele.

1) Piiritusevabrikutelt:	Krooni.
a) põhimaksu, mis õiguse annab hooaja jooksul kuni 200.000° piiritust valmistada	20.—
b) lisamaksu iga järgmise samal hooajal valmistatava 20.000° ehk selle osa pealt	2.—
2) Piirituse puhastamise vabrikutelt:	
a) põhimaksu, mis õiguse annab aasta jooksul puhastamiseks kuni 5.000.000° toorest piiritust võtta, aastas	50.—
b) lisamaksu iga järgmise, sama aasta jooksul puhastamiseks võetava 2.500.000° ehk selle osa pealt	25.—
3) Napsi- ja likööri vabrikutelt:	
a) põhimaksu aastas	50.—
b) lisamaksu iga, sama aasta jooksul sissetulnud 5.000° alkoholi ehk selle osa eest	16.—
4) Marja- ja puuviljaveini tehestelt aastas	20.—
5) Õllevabrikutelt:	
a) põhimaksu, mis õiguse annab aasta jooksul kuni 3.000 puuda, 1. jaanuarist 1929. a. alates 50.000 kgr., ehk poolaasta jooksul kuni 1.500 puuda, 1. jaanuarist 1929. a. alates 25.000 kgr., linnaseid tarvitada, aastas	100.—

Krooni.

b) lisamaksu iga järgmise, sama aasta jooksul tarvitatava 1.000 puuda, 1. jaanuarist 1929. a. alates 20.000 kgr. ehk selle osa linnaste pealt 50.—

6) Piirituslaki ja polituuri vabrikutelt:

a) põhimaksu aastast 5.—

b) lisamaksu iga, sama aasta jooksul sissetulnud 5.000° piirituse või piirituse jätiste ehk selle osa pealt 5.—

Märkus. Vabrikud, kus piirituslakki ja polituuri enda tarvituseks valmistatakse, on patendimaksust vabad. Samuti on patendimaksust vaba värviliste lakkide ja apretuuride valmistamine piirituslakist ja polituurist, mis ostetud laki ja polituuri tööstuseettevõtetest.

7) Piiritust ja piirituse jätiseid ümbertöötavatel ja piiritust sisaldavaid aineid valmistavatel ettevõtetel peale likööri- ja lakivabrikute ja apteekide aastast 15.—

8) Presspärmii vabrikutelt hooaja pealt 50.—

Märkus. Kui pärmivabrikus ka piiritust valmistatakse, võetakse peale ülemaltähendatud patendimaksu piirituse valmistamise eest patendimaksu p. 1. järgi.

9) Limonaadi, mõdu, kvassi ja muude karastavate jookide tehastelt aastast:

a) Tallinnas 40.—

b) mujal 30.—

10) Tubakavabrikutelt ja paberossi-tehastelt:

a) põhimaksu aastast 100.—

b) lisamaksu iga sama aasta jooksul vabrikusse sissetulnud 100 puuda, 1. jaanuarist 1929. a. alates 2.000 kgr. tubaka ehk selle osa pealt 10.—

11) Paberossikestade ja paberossipaberi tehastelt:

a) põhimaksu aastast 30.—

b) lisamaksu iga sama aasta jooksul valmistatava 1.000.000 kesta ehk selle osa pealt 1.—

Märkus. Paberossipaberi valmistamise pealt lisamaksu ei võeta.

B. Müügikohtadelt.

I. Ladudelt, ainult väljaviimiseks, aastast:

1) Napsi- ja likööriladudelt:

a) ainult sisemaa jookide müügiga 100.—

b) sisemaa ja välismaa jookide müügiga 250.—

2) Marja- ja puuviljaveinide ladudelt:

a) ainult sisemaa veinide müügiga 30.—

Krooni.

b) sisemaa ja välismaa veinide müügiga 150.—

3) Õlleladudelt 50.—

II. Kauplustelt aastast:

1) Napsi- ja liköörikauplustelt, ainult väljaviimiseks:

a) ainult sisemaa jookide müügiga 100.—

b) sisemaa ja välismaa jookide müügiga 250.—

2) Marja- ja puuviljaveini kauplustelt ja keldritelt, ainult väljaviimiseks:

a) ainult sisemaa veinide müügiga 30.—

b) sisemaa ja välismaa veinide müügiga 150.—

3) Marja- ja puuviljaveinide kauplustelt ja keldritelt seesjoomiseks ja väljaviimiseks:

a) ainult sisemaa veinide müügiga 50.—

b) sisemaa ja välismaa veinide müügiga 200.—

4) Õllekauplustelt:

a) ainult väljaviimiseks 20.—

b) väljaviimiseks ja seesjoomiseks 40.—

III. Restoranidelt, asutustelt, seltsidelt, klubidelt ja Göteburgi ühingutelt aastast:

1) I järgu müügikohtadelt, kõigi alkoholiliste jookide müügi eest, viina, napside ja likööride müügi õigusega kohaltarvitamiseks ainult lahtiselt, kohustuseta neid kinniselt müüa:

a) Tallinnas 300.—

b) teistes linnades 200.—

c) mujal 150.—

2) II järgu müügikohtadelt, kõigi alkoholiliste jookide müügi eest, kohustuseta viina, napse ja likööre tarvitajate nõudmisel müüa kinnistes pudelites kohaltarvitamiseks kui ka väljaviimiseks, kusjuures viinamüük peab sündima etiketidel tähendatud hindadega.

a) Tallinnas 200.—

b) teistes linnades 150.—

c) mujal 100.—

3) III järgu müügikohtadelt, kõigi alkoholiliste jookide müügi eest, kohustuseta viina, napse ja likööre müüa kohaltarvitamiseks kui ka väljaviimiseks ainult kinnistes pudelites, kusjuures viinamüük peab sündima etiketidel tähendatud hindadega.

a) Tallinnas 100.—

b) teistes linnades 75.—

c) mujal 50.—

4) ainult õlle- või veinimüügi eest

Krooni.

- a) Tallinnas 80.—
b) mujal 60.—

Märkus. Ohvitseride ja politseinikkude kogude ning sõdurite kodude einelauad on patendimaksust vabad ainult sel juhtumisel, kui neist eraisikutele jooke ei müüda ja kui nad ei ole välja renditud.

IV. Suvirestoranidelt ja suvieinelaudadelt aja eest 15. maist kuni 15. oktoobrini.

1) Kõigi alkoholiliste jookide müügi eest, viina, napside ja likööride müügi õigusega kohaltarvitamiseks ainult lahtiselt, kohustuseta neid kinniselt müüa:

- a) Tallinnas 150.—
b) teistes linnades 100.—
c) mujal 75.—

2) Õlle- või veinimüügi eest:

- a) Tallinnas 40.—
b) mujal 30.—

V. Raudtee einelaudadelt õlle- ja veinimüügi eest aastas 50.—

VI. Rahvusvahelistelt vagunitelt aastas:

1) Kõigi alkoholiliste jookide müügi eest, viina, napside ja likööride müügi õigusega ainult lahtiselt, kohustuseta neid kinniselt müüa 40.—

2) Õlle- või veinimüügi eest 20.—

VII. Välismaa vahet sõitvate laevade einelaudadelt aastas:

1) Kõigi alkoholiliste jookide müügi eest, viina, napside ja likööride müügi õigusega ainult lahtiselt, kohustuseta neid kinniselt müüa 60.—

2) Õlle- või veinimüügi eest 30.—

VIII. Rannasõidu laevade einelaudadelt õlle- ja veinimüügi eest laeva sõidu aja eest aastas 30.—

IX. Heategeva ja üldkasuliku otstarbega toimepandavate pidude ja näituste einelaudadelt õlle- ja veinimüügi eest päevas 10.—

X. Iseseisvatelt lehttubaka ladudelt aastas 10.—

XI. Tubaka ja tubakasaadustega kauplemise eest:

1) Kauplustelt, restoranidelt, einelaudadelt, kioskitelt j. t. kohtadelt aastas 5.—

2) Ümberkandmise teel aastas 2.50

3) Laatadel ja pidudel mitte üle 3 päeva kestusega ja näitustel mitte üle 15 päeva kestusega, päevas 0.50

Sõjaminister **N. Reek**: Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma teen ettepaneku, käesoleva seaduseelnõu lisan, — jagu B — müügikohtadelt, III osas, punkt 4. märkuses — võtta sõna „ohvitseride“ järele sõna „üleajateenijate“, nii et see märkus kõlaks järgmiselt: „Ohvitseride, üleajateenijate ja politseinikkude kogude ning sõdurite kodude einelauad on patendimaksust vabad ainult sel juhtumisel, kui neist eraisikutele jooke ei müüda ja kui nad ei ole välja renditud.“

Selle ettepaneku tegin mina sellepärast, et juba poolteist aastat tegutsevad üleajateenijate kogud, ja hiljuti kinnitas Vabariigi Valitsus nende põhikirja, ning need kogud töötavad samadel alustel, kui ohvitseride kogudki.

C. Schilling (sks): Väga austatud Riigikogu liikmed! Teen ettepaneku tariif IV juurde, põhjusel, et nende patendilunastajate hulgas, kes poole aasta peale patenti võtavad, on mõned, kes ainult suvehooajal restorani peavad. Nii palju kui mina tean on sarnaseid kaks klubi, kes restorani peavad mitte ärilisel alusel, vaid spordi pärast. Need on: Tallinnas üks mere-jahtklubi ja Kuresaares üks mere-jahtklubi. Ja see oleks liig, kui neil klubidel tuleks maksta poole aasta patendimaks, kuna tegelikult nad restorani peavad kolm või neli kuud. Ma olen aktsiisi peavalitsuse juhatajaga selles suhtes läbi rääkinud, ja ta on nõus järgmise märkuse juurdelisamisega: „Märkus. Klubid, mis lunastavad käesoleva tariifi numbris ettenähtud patendi ainult suvisesooni jaoks ja millesse on sissepääs ainult klubi liikmetele ning nende poolt sissepääsemiseks soovitatud külalistele, maksavad patendi eest poole võrra vähema summa.“

On ka teada, et nende klubide liikmete arv on piiratud, ja kuigi keegi juurde tuleb, siis on neid inimesi ikkagi nii vähe, et restorani pidamine neil klubidel raske on. Sellepärast võiksimme selle ettepaneku vastu võtta, et veidi spordile kaasa aidata.

Aruandja **E. Sulg** (lõpusõna): Härra sõjaministri ettepanek ei olnud komisjonis arutamisel. Siin on analoogilise asjaga tegemist, ja sellepärast arvan, et komisjonil midagi selle vastu ei või olla.

Mis puutub rkl. Schillingi ettepanekusse, siis on see selles ulatuses täiesti uus küsimus ja selle tõttu on raske siin komisjoni nimel midagi öelda. Võib olla oleks õigem, kui III lugemisel see küsimus saaks põhjalikult läbi vaadatud. Ka redaktsiooni küsimus ei ole selles ettepanekus just kõige õnnelikum, nii et ma arvan, et komisjoni nimel seda ettepanekut toetada ei saa, kuigi siin võib olla omajagu õigust sees on.

Juhataja **R. Penno**: Asun sõjaministri ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Asun rkl. Schillingi ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Asun lisa hääletamisele ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on lisa ühes parandusega vastu võetud.

Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 19.50 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **M. Martna**.

Abiesimees **R. Penno**.

Sekretär **M. Juhkam**.